

Sånger från äldreomsorgen

Referat av eftermiddagsseminarium i ABF-huset 1 oktober 2009 i samarbete med PRO Kultur om Ragnar Thoursies nyutkomna diktsamling samt hans tidigare liv och verk med kritikern och författaren Inga-Lina Lindqvist, skådespelaren Torsten Wahlund samt Anders Göransson från äldreomsorgen. Samtalsledare Bengt Göransson.

Eftermiddagen inleddes med att Torsten Wahlund läste valda dikter ur den nya samlingen, bland annat följande:

Nackas Babylon

Raja, Addis, Eva, Mirja, Nasi, Jami,
Abbi, Sirpa, Karin, Halimo, Jehosif...
Namn ur Babylons förbistring?
Nej, från Nacka kommun i Stockholms län. Några bland de många
invandrare och infödda som sköter
oss ensamboende gamla.
Hemtjänstens tappra välfärdsarmé.

Det ofattbara

Det vanliga, det ofattbara.
Tre gamlingar sitter framåtlutade i sin handikappbuss,
med öppen mun åser de undret.
Det är ett par dagar in i maj, vårmånaden,
undrens tid. På en natt har grönska fallit över träden.

I sjuttio, åttio år har de sett det återkomma,
ändå är de lika gripna nu som första gången.
Den plötsliga grönskan i träden en morgon i maj.

Det vanliga.
Det ofattbara.

Därefter berättade Inga-Lina Lindqvist om Thoursies liv och författarskap. Den nya diktsamlingen känns som den alltid funnits, sade hon. Den är organisk, som ett nyplockat äpple. Diktaren själv är både välkänd och gåtfull, hans diktarliv både kort och långt. Han slog igenom med en skräll 1945 med diktsamlingen "Emaljöga" som hyllades av en enig kritikerkår med Artur Lundqvist och Werner Aspenström i spetsen. Men för Thoursie innebar debuten en osäkerhet om hans kallelse i livet och han beslöt sig – över en gädda hemma vid middagsbordet hos Werner Aspenström – för att bli byråkrat i stället för poet. Han tog alltså anställning i Arbetsmarknadsstyrelsen, Ams, där han kom att tillbringa ett långt yrkesliv. För Werner Aspenström deklarerade han att han aldrig skulle bli annat än en glad amatör, en lycklig dilletant på diktens område. Från och med nu skrev han utredningar i stället för lyrik. På femtiotalet utgav han dock flera ytterligare diktsamlingar, bland annat "Nya sidor och dagsljus" 1951 som innehåller den berömda Sundbybergsprologen med de kända raderna "Ett öppen stad, ej en befäst/ bygger vi gemensamt..." som ofta citerades av Olof Palme. Han gav också ut självbiografien "Ditt ord är ljus" där han berättar om uppväxten i ett arbetarhem där familjen tillhörde Jehovas vittnen och på 2000-talet kom han igen med en

skildring av Ams, kallad "Elefantsjuka".

Det märkliga med självbiografin är att författaren nästan aldrig använder ordet "jag", sade Inga-Lina Lindqvist, han skriver nästan alltid vi. Vi i familjen, vi i församlingen, grannskapet osv. Men i den nu utgivna samlingen från äldreomsorgen framträder plötsligt ett jag, alltså något nytt i den nu 90-årige poetens liv. Ett annat tema, som inte funnits tidigare, är ensamhet.

Hon noterade att samlingen i alla de större tidningarna hade recenserats av mycket unga, något brådmogna, lite lillgamla, recensenter som alla hade varit mycket positiva. I sitt förord liknar Thoursie sin samling vid ett lapptäcke, tillkommet lite på en höft, men bakom dessa sparsmakade dikter ligger ett mödosamt precisionsarbete, sade Inga-Lina Lindqvist.

Bengt Göransson menade att diktsamlingen också utgjorde ett inlägg om äldreomsorgen och hade bett sin son Anders, verksam inom detta område, att kommentera boken. Tullia von Sydow, som skulle ha deltagit, hade blivit sjuk. Anders Göransson sade att han skulle försöka få så många som möjligt att läsa boken för att sedan diskutera den och på vilket sätt den kunde hjälpa till att utveckla deras arbete – att ske mera på de gamlas egna villkor än på personalens. Bland annat menade han att boken kunde användas i pläderingen för fler tv-kanaler på äldreboendet, något som kanske var obekvämt för personalen men önskat av de gamla. Han kritiserade att allt inom äldreomsorgen idag hade "satts på bolag", vilket hade slagit sönder tidigare fungerande arbetsgrupper, han kände igen sig i den dikt som handlade om att "passa tider" och många fler och ifrågasatte hur bra det var med "eget rum i äldrevården", som Bengt Westerberg förespråkade – då blev man ju bara ännu mera ensam.

Bengt Göransson återgav ett aktstycke som Ragnar Thoursie skrivit efter ett diktarmöte på Harpsund 1955, på Erlanders tid, där han avvisar tanken att diktarna ska vara "tjänstehjon" åt samhället, en tanke som nyligen lanserades på nytt när kulturborgarrådet i Stockholm ville att författarna skulle vara medvetna om vad samhället förväntade sig av dem. Nej, skrev Thoursie framsynt, dikten var inte till för att ge politikerna ett handtag, den var fri fast den var bunden, den var ett försvar för det omöjliga i det möjliga värld.

Varpå Torsten Wahlund avslutningsvis läste ytterligare ett antal dikter, bl a

Glada tonfall

Anita trotsar tystnaden,
hon sjunger några glada toner, högt och ljudligt, kanske Kajsa
stämmer in. De två bär upp
den lätta stämningen. "Ja, djävlar!"
ropar Kajsa "Mer sång behövs i äldresorgen!"

Föremål för omsorg

Vi gamla är föremål för omsorg.
visst är det underbart!
bara vi inte blir föremål
i omsorgen.

Ensam

Ensam varit, ensam är
men nu först däröver reflekterat.

Kanske ensamheten är
ett slags förakt för andra.

Kerstin Vinterhed